

Téma dotazu – Specializované úvěrové expozice

Předpis	vyhláška č. 123/2007 Sb., ve znění pozdějších předpisů (dále jen „vyhláška“)
Ustanovení	<ul style="list-style-type: none">• příloha č. 11 bod 3 písm. c)• příloha č. 12 bod 2 písm. d)
Otázka	<p>Musí povinná osoba, která používá přístup IRB ke stanovení kapitálového požadavku k úvěrovému riziku investičního portfolia, povinně zařazovat expozice specializovaného úvěrování do samostatné podkategorie podnikových expozic a nesmí tedy používat pro ně model pro běžné podnikové expozice? Jak má postupovat v případě, že nejsou u takové expozice naplněny všechna kritéria podle přílohy č. 11 bodu 3 písm. c) vyhlášky (např. dlužník je součástí širší konsolidované skupiny s diverzifikovanými příjmy, nebo je aktivum financováno více bankami a daná povinná osoba nemá významný stupeň kontroly nad financovaným aktivem a příjmem z něho plynoucím popř. dlužník má více projektů)?</p> <p>Zohledňuje specializované úvěrové expozice nějakým způsobem i povinná osoba aplikující standardizovaný přístup?</p>
Odpověď	<p>Specializované úvěrové expozice tvoří samostatnou podkategorii podnikových expozic z důvodu jejich velmi specifické povahy, čímž se liší od běžných podnikových expozic. Klasické typy specializovaných úvěrových expozic jsou blíže popsány v úředním sdělení ČNB ze dne 18. července 2007 – Specializované úvěrové expozice při výpočtu kapitálového požadavku k úvěrovému riziku.</p> <p>Vyhláška v příloze č. 11 bodě 3 písm. c) stanovuje tři základní kritéria specializovaných úvěrových expozic, přičemž nejdůležitější z nich je, že primárním zdrojem splácení závazku dlužníka je spíše příjem vytvářený aktivy, která jsou financována, než nezávislá schopnost širšího obchodního podnikání. Jinými slovy jde o dlužníka (zpravidla samostatnou právnickou osobu označovanou obecně jako SPV – <i>special purpose vehicle</i>), jehož příjmy nejsou diverzifikovány a závisejí v podstatě jen na jednom aktivu (resp. jednom souboru aktiv). Splnění ostatních kritérií se posuzuje z hlediska jejich podstaty.</p> <p>Smyslem vyčleňování specializovaných úvěrových expozic do samostatné podkategorie je skutečnost, že jejich specifická povaha si vyžaduje také specifické postupy při řízení rizik. Riziko specializovaných úvěrových expozic se obecně vnímá jako větší než u běžných podnikových expozic právě z toho důvodu, že příjmy dlužníka nejsou diverzifikovány a jsou závislé na daném aktivu. Řízení rizik zahrnuje v přístupu IRB v první řadě správné určení interního ratingu a tedy správné odvození pravděpodobnosti selhání (PD), resp. rizikové váhy, neboť model pro běžné podnikové expozice by nedával správné výsledky a nemohl by zohlednit vysokou specifickou specializovaných úvěrových expozic. Zahrnuje však i potřebu dalších činností spojených s řízením rizik tohoto portfolia, což je umožněno právě jeho vyčleněním (uplatňování specifických postupů při schvalování i při dalším průběžném měření a sledování rizika, interním reportingu, zohlednění specifických ovlivňujících faktorů při stresovém testování, měření a sledování rizika koncentrace těchto expozic apod.), a promítání příslušných rizik do vnitřně stanoveného kapitálu.</p> <p>V případě, že dlužník (SPV) je sice jednotkou - právnickou osobou - vyčleněnou pro dané aktivum (např. jeho výstavbu nebo provozování), ale celkově je součástí širší konsolidované skupiny, v níž převládá diverzifikovaná činnost, a povinná osoba má nad příjmy této skupiny přiměřenou kontrolu (např. záruku mateřské společnosti), tak aby mohla v případě potřeby uspokojit svou pohledávku i z jiných</p>

(diverzifikovaných) příjmů skupiny, může povinná osoba při stanovení konečného interního ratingu použít model pro běžné podnikové expozice. V tomto případě je třeba, aby povinná osoba měla stanoven přístup k hodnocení takovýchto dlužníků ze specializovaných úvěrových expozic ve svých interních postupech a uplatňovala ho konzistentně. Pravidla pro uznávání zajištění tím nejsou dotčena. Jestliže však má povinná osoba kontrolu pouze nad příjmy daného SPV, které jsou plně závislé na výnosnosti daného aktiva, je nutno se na dlužníka dívat i při stanovení ratingu jako na specializovanou úvěrovou expozici. (Může jít např. o aktivum pronajímané mateřské společnosti, kde nájemné je odvozeno od výše tržeb z provozování tohoto aktiva.)

Protože základní kritérium specializované úvěrové expozice, tj. příjmy nejsou diverzifikovány, je při jejím zařazování podle vyhlášky rozhodující, nelze se mu vyhnout např. tím, že daná povinná osoba nefinancuje rozhodující část daného aktiva (např. klient má dostatek vlastních zdrojů nebo se na financování podílejí další banky) nebo tím, že smluvně nezajistila významný stupeň kontroly nad financovanými aktivy a příjmy z nich plynoucími. Absolutní výše úvěrového rizika této povinné osoby sice může být omezena, ale tato skutečnost nemění podstatné znaky expozice a např. nadále platí, že určení interního ratingu prostřednictvím modelu používaného pro běžné podnikové expozice by dávalo nesprávné výsledky.

Dalším problematickým případem může být více projektů jednoho dlužníka (SPV). K této problematice se ČNB vyjadřuje v úředním sdělení z 18. července 2007 – Specializované úvěrové expozice při výpočtu kapitálového požadavku k úvěrovému riziku (viz bod II.2), viz též

http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/legislativa/vestnik/2007/download/v_2007_18_23207530.pdf

Pro zařazení neexistuje zcela přesné pravidlo, ale je třeba, aby povinná osoba dostatečně pečlivě posoudila míru diverzifikace projektů a schopnost nahradit příjmy z financovaného aktiva jinými příjmy dlužníka. Z úředního sdělení vyplývá, že za specializovanou úvěrovou expozici by byla považována taková expozice, která tvoří orientačně aspoň 70 % příjmů dlužníka.

V případě standardizovaného přístupu pro výpočet kapitálového požadavku k úvěrovému riziku investičního portfolia nejsou specializované úvěrové expozice z hlediska výpočtu kapitálového požadavku jako takové odděleny, pakliže nejde např. o kategorii expozic zajištěných nemovitostmi. Nicméně i povinná osoba aplikující standardizovaný přístup dodržuje obecná pravidla pro řízení rizik stanovená v § 24 a násl. vyhlášky. Systém řízení rizik podle § 24 odst. 2 vyhlášky odpovídá povaze, rozsahu a složitosti činností a s nimi spjatých rizik. Proto zejména v případech, kdy má povinná osoba vyšší koncentrace expozic splňujících kritéria specializované úvěrové expozice, očekává Česká národní banka, že řízení jejich rizik věnuje potřebnou pozornost, která v první řadě znamená schopnost tyto expozice ve svých portfoliích identifikovat.

Česká národní banka také očekává, že povinné osoby zohledňují zvýšená rizika specializovaných úvěrových expozic ve vnitřně stanoveném kapitálu, včetně rizik spojených s příslušnou fází ekonomického cyklu, která nejsou plně pokryta minimálními kapitálovými požadavky podle Přílohy 1.

Kontakt Helena.Suvova@cnb.cz

Datum: 5. 10. 2010

Význam odpovědi pro její adresáty Tato odpověď vyjadřuje názor pracovníků České národní banky. Soud a případně i bankovní rada České národní banky mohou zaujmout odlišný názor. Postup v souladu s odpovědí však bude ČNB při výkonu dohledu nad finančním trhem považovat v mezích odpovědi a jejich východisek za postup v souladu s právními předpisy, ledaže z okolností vyplyne neaplikovatelnost odpovědi na daný případ.

